

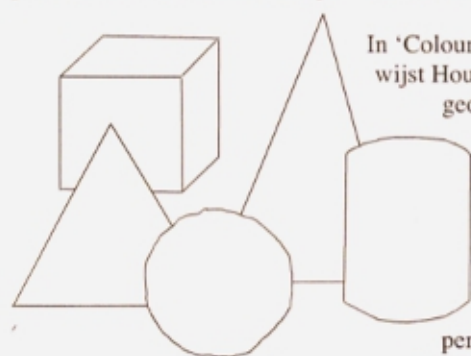
Herhaling en Herkenning

In het werk van Hedwig Houben

Introdectie op de tentoonstelling
'The Hand, the Eye, and It'
in 1646 Den Haag.

Colour and Shapes, a Short Explanation of My Artistic Practice

Mijn eerste ontmoeting met het werk van Hedwig Houben was Colour and Shapes, a Short Explanation of My Artistic Practice, een performance uit 2010. In deze performance bespreekt Houben haar werk aan de hand van vijf geometrische modellen. Een kubus, een bol, een piramide, een cilinder en een kegel. In plaats van het ene werk na het andere te maken, zoekt Houben naar verschillen in de herhaling van hetzelfde. Een nieuw werk staat niet op zichzelf maar refereert voortdurend aan de werken die er aan vooraf gingen. Daarom wil ik graag vertrekken vanuit haar performance 'Colour and Shapes' om de ontwikkelingen binnen het werk zichtbaar te maken.

In 'Colour and Shapes, a Short Explanation of My Artistic Practice' wijst Houben eigenschappen van haar praktijk toe aan de geometrische vormen. Zij bespreekt hun individuele kwaliteiten en gebreken en hun onderlinge relaties. De modellen bieden een oplossing om te ontkomen aan de definitieve vorm. Ze zijn makkelijk herkenbaar maar kunnen niet worden gereduceerd tot een eenduidige betekenis. Ze refereren gelijktijdig aan wiskunde, bouwkunde en aan de kunst op zich. Omdat hun identiteit zo onstabiel is, kan Houben de verschillende perspectieven van haar werk aanduiden zonder te vervallen

in een vastomlijnd object. Met deze universele aanpak weet zij niet alleen haar eigen praktijk te introduceren maar maakt zij het ook mogelijk voor andere kunstenaars om op hun eigen werk te reflecteren. De modellen kunnen worden toegepast op schilderkunst, beeldhouwerij en digitale media. Tegelijkertijd vraagt de introductie om een stellingname ten opzichte van performance kunst.

De kubus vertegenwoordigt de conceptuele kant van Houben en gaat berekenend te werk. Hij bouwt zijn eigen theorieën over de maatschappij en de hedendaagse kunst. De bol is impulsiever, en stelt zich kwetsbaar op omdat hij zo spontaan is. De piramide is een goede bouwsteen en heeft gevoel voor kleur en compositie. Een minpunt van de piramide is haar obsessie met esthetische materialen. De cilinder remt de andere vormen af en gedraagt zich als hun manager. Hoewel de cilinder het proces in goede banen wil leiden, laten de anderen zich niet altijd door hem controleren. De kegel is het minst populair bij de anderen omdat hij vergissingen signaleert en moet beschikken over goed en kwaad. Hij houdt zich meestal op de vlakte, maar duikt zo nu en dan onverwacht op. Vanwege zijn goede argumenten kunnen de anderen meestal niet anders dan concluderen dat de kegel gelijk heeft.

In 'Colour and Shapes' bespreekt zij voor het eerst de verschuivingen tussen abstractie en representatie, tussen object en subject, tussen feit en fictie, afbeelding en associatie, model en middel. Maar wat dit werk vooral van belang maakt om 'The Hand, the Eye and It' op waarde te schatten, is dat Houben in 'Colour and Shapes' voor het eerst de omkering maakte tussen de overweging en het resultaat. Haar introductie heeft te toeschouwer als het ware voorgeprogrammeerd, om de afwezigheid van een sculptuur, of ander artistiek succes te begrijpen als het kunstwerk zelf.

Personal Matters and Matters of Fact

Een jaar na 'Colour and Shapes, a Short Explanation of My Artistic Practice', in 2011, maakt Houben het werk 'Personal Matters and Matters of Fact' waarin de abstracte modellen vervangen werden door een Rietveld stoel en een zelfportret van de kunstenaar. Hoewel een Rietveld stoel en een kubus duidelijk van elkaar verschillen, hebben zij meer gemeen dan je in eerste instantie zou denken. Bijvoorbeeld, Gerrit Rietveld ontwierp naast de ZigZag stoel ook het Schröder huis, in de vorm van een kubus. Deze kubus is als het ware 'open gebroken' door vlakken te laten verspringen. In dezelfde Neoplasticistische stijl schilderde Piet Mondriaan zijn Composities in *Red, Blue* en *Yellow*. Sindsdien is de kubus net zo herkenbaar als de ZigZag stoel en de ZigZag stoel net zo abstract als een kubus. De kubus is daarom helemaal niet abstract, maar een *design* object.

Personal Matters and Matters of Fact bestaat alleen als film, waarin we Houben in gesprek zien met de ZigZag stoel en het turquoise zelfportret dat zij in haar hand houdt.

In vijf aktes begint zij telkens een band te smeden tussen zichzelf en de objecten, waarbij de toeschouwer getuige is van een groeiende frustratie met Houbens onvermogen om de *design* objecten te controleren. Dat de Rietveld stoel en het zelf portret een eigen wil hebben, anders dan de geometrische vormen uit 'Colour and Shapes', komt voort uit de relatie die deze objecten hebben met hun respectievelijke maker. Hoewel door veel kunstenaars en ontwerpers gebruikt, blijft de kubus een *open source* object, waarvan iedereen naar gelang gebruik kan maken zonder daarbij het auteurschap te passeren. Het behoeft weinig betoog dat dit voor een Zig

Zag stoel anders ligt, maar ook het zelfportret ontkomt niet aan een bepaalde waarde als kunstwerk, die ik minder snel zou reduceren tot een homp klei dan een kubus.

Wat me al vaker is opgevallen in het werk van Hedwig Houben, is dat zij altijd precies dat doet, wat mij een slecht idee lijkt. In één van de aktes is te zien hoe Houben het zelfportret vanaf de achterkant door de gaten van de stoel probeert te duwen, en de klei er in de vorm van ronde staven weer uit komt. Alsof het zo in de winkel gekocht is; zonder enige voorstelling. Maar dan herinnert Houben me er aan dat we in films alleen de selectie te zien krijgen van de regisseur.

Zoals we in films niet aan de regenmachines buiten het beeld denken, maar aan regen, denken we in Personal Matters and Matters of Fact niet aan de mogelijkheid dat de klei die van achter de stoel door de gaten wordt geduwd een nieuw stuk turquoise klei is, dat zich makkelijker laat bewerken. Dat Houben er voor kiest om de toeschouwer deelgenoot van 'het geheim' te maken is een demystificatie, waarmee zij opnieuw de status van een sculptuur ontkent.

The Hand, the Eye and It

The Good, the Bad, the Happy, the Sad is een homp klei die in tegengestelde richting door de gaten van een Zig Zag stoel werd geduwd. Het kwam de tentoonstellingsruimte binnen als een homp klei, en zal er vertrekken als een sculptuur. Door met de klei door de tentoonstellingsruimte te bewegen, zocht Houben naar het moment waarop de homp betekenis kreeg en bevroegt zij de standaard, waarmee de toeschouwer een sculptuur identificeert. Wat is er nodig om een stuk klei als betekenisvol object te begrijpen?

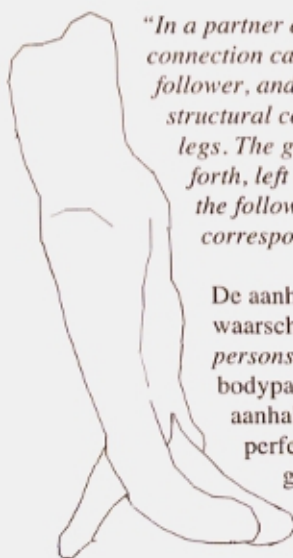
Uiteindelijk, in *The Hand, the Eye and It*, overlappen het abstracte en het concrete.. De klei neemt zowel de vorm aan van een ongedefinieerde homp die op vlees lijkt maar niet overeenstemt met een bepaald lichaamsdeel, en een hand die gemakkelijk herkend kan worden maar waarvan we allemaal weten dat het een representatie is, of een kopie.

In de film bespreekt Houben wat er gebeurt als de Hand beweegt, samen met haar eigen hand, over het oppervlak van de homp klei. Op een bepaald moment weet niemand, noch de toeschouwer noch de kunstenaar, precies waar abstractie overgaat in representatie. Als het fysieke de overhand krijgt op de rede, komt er ruimte voor tegenstrijdigheden. Precies op dat moment besluit de kunstenaar om het verschil uit te leggen tussen complex en gecompliceerd.

'Complicated means the opposite of simple, while complex means the opposite of individual'.¹

In *'The Hand, the Eye and It'* zijn de klei modellen uit *'Colours and Shapes, a Short Explanation of My Artistic Practice'* niet onzichtbaar, maar verborgen. Maar zelfs onder de werken die fysiek de tentoonstellingsruimte haalden, zijn sommigen zichtbaarder dan anderen, en worden zij op verschillende momenten belicht. Bijvoorbeeld, het duurt een tijdje voordat je in een handeling van Houben het plaatsen van twee aanhalingstekens herkent. Maar als je het eenmaal hebt gezien, kan de verwijzing niet ongedaan worden gemaakt.

"In a partner dance, following and leading is accomplished by maintaining a physical connection called the frame that allows the leader to transmit body movement to the follower, and for the follower to suggest ideas to the leader. A frame is a stable structural combination of both bodies maintained through the dancer's arms and/or legs. The general rule for open connections is that moves of the leader's hands back, forth, left or right are originated through moves of the entire body. Accordingly, for the follower, a move of the connected hand is immediately transformed into a corresponding move of the body."

De aanhalingstekens markeren het gebied van de representatie, als een waarschuwingssignaal in fictie: *Please be aware that any resemblance to existing persons is purely coincidental. Please be aware that any resemblance to existing bodyparts is purely coincidental...* Als we ons bewust zijn van de aanhalingstekens, kunnen we niet langer doen alsof de *voice-over* en de objecten perfect met elkaar samenvallen, en moeten we accepteren dat het citaat ooit werd

geschreven in een andere context, met andere bedoelingen. Houben raakt hier aan een verwarring van de disciplines kunst en wetenschap, en de academische standaard van een origineel onderzoek. De auteur moet betrouwbaar zijn, en om betrouwbaar over te komen geeft de auteur aan

wanneer hij de ideeën van iemand anders gebruikt. Een gebaar, dat binnen de kunst minder gebruikelijk is dan in wetenschappelijke kringen. Sterker nog, ik heb nog nooit aanhalingstekens gezien in schilderijen waar de maker gebruik maakt van kennis van anderen.

In *'Colour and Shapes'* vertegenwoordigt de kubus de conceptuele kant van Hedwig Houben. Net als toen zoekt Houben met de Hand naar een vorm die (tijdelijk) als stand-in voor zichzelf, of een deel van zichzelf kan staan. De Hand staat voor dat wat zich buiten haar controle om afspeelt, en invloed heeft op haar beslissingen. De Hand is daarom geen verlengstuk van haar lichaam, maar een aanduiding van de breuk tussen het lichaam en de omgeving, tussen de kunstenaar en het kunstwerk. Een bemiddelaar die zich gedraagt als optische illusie: soms deel van de kunstenaar, soms deel van het kunstwerk.

¹ *The Hand, The Eye and It* (2013). Hedwig Houben.